

*Ярослав Кепша, кандидат педагогічних наук, доцент
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
Іван Шкірляк, методист Долинської районної станції юних техніків
Івано-Франківська область*

ФОРМУВАННЯ КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГУРТКІВЦІВ НА ЗАНЯТТЯХ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

У статті автором розглядаються питання формування конструктивно-технічної компетентності в умовах позашкільних технічних закладів на заняттях гуртків декоративно-ужиткового мистецтва. Основна увага на заняттях приділяється ролі композиції у формуванні творчих та художньо-естетичних здібностей гуртківців, адже однією з умов художньої виразності творів є композиційна якість, яка складається з гармонійності, співрозмірності та цільності, що є важливим фактором формування конструктивно-технічної компетентності гуртківців.

Постановка проблеми. Сучасне народне декоративно-ужиткове мистецтво України – це частина народної культури. Витоки його сягають у сиву давнину. Зберігаючи тісний зв'язок з традиціями народної творчості минулого, воно набуває нового змісту, якостей і рис сьогодення.

Протягом багатьох тисячоліть народні художні ремесла і промисли – складові *декоративно-ужиткового мистецтва* – є важливою, а для деяких народностей основною галуззю етнічного дизайну, коли мистецтво і трудова діяльність виступають у тісному взаємозв'язку як єдиний творчий процес, “Декоративне” означає “прикрашальне”. Що ж до терміна – “ужиткове”, то вперше його використав відомий мистецтвознавець, етнограф В. Січинський. Ця назва, – зазначав він, – починає загально прийматися у всіх європейських мовах для означення тих галузей мистецтва, що залишаються поза архітектурою і малярством... Досі у мистецтвознавчій термінології для означення усіх цих галузей не було якогось одного терміна... Говорилося про “артистичний промисел”, “прикладне мистецтво”, також “мистецтво декоративне”, “промислове”, “виробниче”. Всі ці терміни... не відповідають сучасному розумінню мистецької праці та не означають належною мірою властивостей усіх галузей мистецького виробництва. Однак, на наш погляд, найповніше визначення і характеристика декоративно-ужиткового мистецтва представлена у монографії “Прилучення учнів до національної культури в процесі трудового навчання”, де під ним розуміють один із видів художньо-трудової діяльності з виготовлення й художнього оздоблення кустарним чи промисловим способом

побутових речей, що мають не тільки практичне, а й естетичне значення. Поверхня цих речей оформлена таким чином, що декорування не вступає у суперечність з утилітарною формою, а перебуває в тісному зв'язку з нею, складаючи одне ціле. До таких речей належать художньо оздоблений посуд і одяг, меблі, декоративні, – тканини, килими, вишивка, мереживо...

Народне мистецтво є складним і багатограним явищем культури. Воно охоплює всі види народної творчості – музику, танці, пісні, фольклор, будівництво, прикладне мистецтво, що розвиваються як єдиний комплекс, органічно входять у життя народу. Протягом усієї історії людства це мистецтво відображало його смаки й уподобання, поняття про красу, морально-етичні норми. Здавна Україна славиться своїми талановитими митцями: гончарями, різьбярями, ткачами, килимарницями, вишивальницями, які створювали життєво необхідні речі, що поєднували в собі красу і доцільність. Майстри намагалися не тільки зробити корисні, зручні в побуті предмети, а й прикрасити їх.

Про те, яка сприйнятлива душа народу до всього прекрасного в житті, чудово сказав Олесь Гончар: “Дівоче вбрання і козацька люлька, інкрустований топірець гуцула і різьблена спинка саней, бабусина розмальована скриня і мисник на стіні, вишитий рушник і звичайна віконна лиштва – будь-яка ужиткова річ під рукою невідомого художника чи художниці ставала мистецьким утвором... Людина оточувала себе красою, знала в ній смак, художньо прикрашувала життя, заповнена одвічним, таким нестримним бажанням творити”.

Аналіз останніх досліджень. Особливого

ФОРМУВАННЯ КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГУРТКІВЦІВ НА ЗАНЯТТЯХ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

значення сьогодні набуває українська професійно-художня освіта, зміст якої повинен бути квінтесенцією наукових знань і культурно-історичного національного досвіду.

Академік В. Кремень виокремлює у працях поняття “етнодержавотворення”, звертає увагу на етнічний компонент української освіти, культивування у кожній особистості піднесеної думки та духу відповідно до національних традицій і переконань [11].

На думку В. Кременя, педагогічні проблеми треба розглядати і розв’язувати як у контексті сучасних соціальних трансформацій, так і з урахуванням історичного досвіду. Суттю змін є утвердження цінності особистісного розвитку, якість людських ресурсів держави [7].

Стратегію розвитку українських освітніх технологій вищої школи розробляють І. Зязюн [3, 4, 12], Н. Ничкало [9, 10], Я. Камінецький, П. Сікорський, а також українські автори з галузі мистецтва: Я.Т. Кравченко, М.Є. Станкевич, С.С. Шумєга, М.І. Яковлев.

Н. Ничкало вивчала ефективність педагогічних систем у ряді закладів профтехосвіти художнього профілю. Вона зазначає: “Взаємозбагачення цих педагогічних систем, спільний науковий пошук – перспективна справа, в якій можуть суттєво допомогти науковці” [9], Н. Ничкало вважає, що зміст формування особистості майбутнього професіонала – випускника закладу профтехосвіти має бути багатоаспектним на теоретико-методологічному, організаційно-методичному і практичному рівнях.

Зусиллями українських науковців розроблено і затверджено “Концепцію професійно-художньої освіти”. Відповідно до неї необхідно “здійснити історично-педагогічний аналіз учнівства в народному мистецтві, осмислити вітчизняний та зарубіжний досвід становлення і розвитку професійно-художньої освіти, визначити нові підходи до реформування концептуальних, змістовно-структурних та дидактичних засад професійного навчання фахівців художнього профілю” [12].

Психологічний аспект навчально-виховного процесу знаходимо в працях В. Семиченко. На думку В. Семиченко, “для досягнення найвищого результату діяльності є небажаними і занадто слабкі, і надмірно високі емоційні навантаження”. Навчання повинне бути особистісно зорієнтованим, враховувати оптимум навантаження для досягнення максимальних результатів [5, 6].

Психологічним підґрунтям формування конструктивно-технічної компетентності в

позашкільних технічних закладах на заняттях технічних гуртків є наукові праці Л. Виготського, С. Рубінштейна [1, 14]. Дослідники психомоторики людини висловлювали положення про образи рухів як регулятори і продукти дій особистості, описали багаторівневу систему рухів, розробили теорію розвитку вищих психічних функцій, пояснили процеси інтериоризації та екстериоризації, принцип дії зовнішніх причин через внутрішні умови. Такі положення є надбанням класичної психологічної науки.

Для формування конструктивно-технічної компетентності в гуртківців позашкільних технічних закладів з художньої обробки деревини значення мають психологічні дослідження В. Клименка, які стосуються “втілення психомоторних здібностей у предмет дії” [5, 10].

Важливе значення має наукове дослідження Ф. Клікса про послідовність процесуального розгортання наочно-конструктивного мислення і уявлень [6], а також Дж. Келлі про системи особистісних конструкт, К. Левіна про “теорію поля” і концепцію динамічної системи поведінки особистості, про прагнення особистості до рівноваги із довкіллям. Зазначені дослідники розробили нові і новітні теорії розвитку особистості, які пов’язані з предметно-перетворювальною діяльністю, в тому числі і з художньо-трудовою.

Значущою є історична ретроспектива розвитку художньо-промислової освіти.

Шляхи формування конструктивно-технічної компетентності у позашкільних технічних навчальних закладах за допомогою народних художніх промислів досліджувала В. Максимович, композиційні особливості художніх виробів із деревини; взаємозв’язок форм і декору висвітлював М. Каган. У працях В. Радкевич розв’язувалася проблема науково-педагогічного забезпечення професійного навчання майбутніх робітників і майстрів народних ремесел. В. Дудка, В. Васишин приділяли увагу комп’ютерним технологіям у розробці композиції для різьблення по дереву.

На різних історичних етапах розвитку художньої освіти проблему формування компетентності у гуртківців розглядали М. Бернштейн, А. Бакушинський, Г. Лабунська, В. Щербаков. В аспекті формування конструктивно-технічної компетентності в гуртківців до художнього конструювання за допомогою народних художніх промислів (різьба по дереву), досліджень проводилося мало.

Мета статті. Дослідити практичне формування конструктивно-технічної компетентності

ФОРМУВАННЯ КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГУРТКІВЦІВ НА ЗАНЯТТЯХ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

на заняттях гуртків “Декоративно-ужиткового мистецтва”.

Виклад нового матеріалу. Художня обробка деревини пов’язана з удосконаленням споживчих якостей та естетичного рівня меблів, інтер’єрів, забезпечення їх асортименту і комфортності. Ефективними напрямками у розвитку дизайну сучасних меблів є: класичні меблі, антикваріат, сучасні меблі, ексклюзивні пошукові зразки, меблі для рекреацій (ванни, кухні). Значний інтерес і попит споживачів викликають декоративні аксесуари будинків. Сприятливими умовами для використання технічного оснащення є всезростаючі потреби культури побуту людей, вимоги сучасного виробництва щодо послуг художників-дизайнерів, суттєво змінюють підходи до проектування меблів, організації предметно-просторового середовища. Йдуть інтенсивні пошуки нових засобів гармонізації і форм впливу соціальних, інформаційних, ергономічних, конструкторських і біонічних аспектів професійно-художньої освіти, структури і художньо-образних характеристик виробів з деревини.

Народ завжди прагнув зробити радісною важку щоденну працю, наповнити красою нужденне життя, прикрасити побут. Створюючи предмети вжиткового мистецтва, народні майстри використовували природні матеріали – дерево, глину, вовну, коноплі, різні види металу. Вони прекрасно знали і відчували властивості й особливості матеріалу і намагалися найповніше показати його красу. Ось чому з глини на гончарному крузі народжувалися чудові, бездоганні за формою глечики, макітри, тарелі, прикрашені яскравим, соковитим розписом; дерев’яні речі народні умільці оздоблювали випалюванням, різноманітним різьбленням, інкрустацією. Життя людей було тісно пов’язане з природою, але майстер ніколи її не копіював. Народні майстри черпали в цьому невичерпному джерелі образи, творчо втілювали їх у художніх виробках.

У різьбленні, розписах часто зустрічаються також орнаментовані кола-розетки, що зображували сонце; шестипелюстковий знак символізував блискавку, грім. Як далекий відгомін сивої давнини в орнаментах лишилися ці знаки-символи краси орнаментальних форм.

Розвиток народного мистецтва – це еволюційний процес, який ґрунтується на традиціях і поступовому нагромадженні нових рис. Кожний майстер, вносячи у загальний здобуток своє особисте, що йде від його обдарованості, смаків та уподобань, сприяє цьому розвитку. Спираючись на колективні досягнення попередників, сучасні митці продовжують і

розвивають народні традиції. Найбільш вдалі орнаментальні мотиви, композиційні та колірні рішення стають улюбленими, їх підхоплюють інші, згодом вони входять у загальний здобуток колективу, перетворюються на традицію.

Духовний світ та естетична уява майстра віками складались у щоденному спілкуванні з природою, яка наділила його відчуттям краси, прагненням створювати навколишні предмети яскравими та досконалими. Завдяки цьому творці, що вийшли з рук талановитих народних майстрів, вирізняються художньою завершеністю. Тому для формування уявлень про декоративну культуру необхідно розвивати в гуртківців здатність сприймати і цінувати не тільки зразки мистецтва, а й навколишню природу та явища живої дійсності, бачити красу і досконалість форм. Цьому сприяє проведення екскурсій на природу, під час яких доцільно робити начерки і замальовки різних об’єктів, що допоможе глибше зрозуміти походження, характер і зміст декоративних форм у народному мистецтві, а також розкриє можливості й засоби застосування їх у майбутній творчій діяльності.

Опрацьовуючи орнаментальну композицію, необхідно націлювати гуртківців не лише на відтворення відомих їм мотивів, а й на створення нових декоративних образів, навіяних розмаїттям та багатством навколишнього рослинного й тваринного світу. Проектування орнаментальних чи сюжетних композицій має важливе значення для формування розуміння цілісності художнього виробу. І тільки безпосередня робота над таким вирішенням мистецьких речей допоможе гуртківцям розвинути відчуття композиційних законів побудови її форм і декору, розуміння суті декоративності виробів, уможливить здобуття компетентності, необхідних для творчого зростання. Ось чому робота над цілісним вирішенням художньої речі повинна становити основу навчального процесу в позашкільному закладі.

Формування відчуття декоративності варто починати з найпростішого: дати загальне поняття про композицію.

Художня якість будь-якого різьбленого виробу значною мірою залежить від композиції малюнка (зображення) – творчого поєднання різних елементів узору, однакових за змістом, кольором, формою тощо.

Упродовж багатовікового розвитку декоративно-ужиткового мистецтва народні майстри надзвичайно тонко відчували існування стійких закономірностей побудови форми і декору. Поступово нагромаджувався величезний

ФОРМУВАННЯ КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГУРТКІВЦІВ НА ЗАНЯТТЯХ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

мистецький досвід, секрети ремесла, які шанобливо передавалися з покоління в покоління і знаходили своє відображення у вишуканих формах виробів, способах та прийомах їх декорування.

Одне з провідних місць у створенні довершеного художнього твору належить *композиції*, проте це поняття у мистецтві має кілька значень. Композицією називають будь-який твір мистецтва незалежно від його виду: архітектура, музика, живопис тощо. Крім того, під композицією часто розуміють творчий процес – побудову (компонування) художнього твору, зіставлення його окремих частин в єдине ціле.

Це також наука, що має відповідні закони, прийоми компонування та засоби емоційно-художньої виразності. У позашкільних технічних закладах на гуртках (різьба по дереві) композиція є навчальним предметом, мета якого полягає в ознайомленні гуртківців з композиційними закономірностями та їх логічним використанням у творчій діяльності та виробленні вмінь композиційного аналізу творів декоративно-ужиткового мистецтва.

У перекладі з латинської *compositio* означає твір, поєднання, взаєморозміщення, зіставлення. У філософському словнику композиція розглядається як побудова художнього твору, спосіб зв'язку його частин, принцип гармонійного поєднання образів у цілісну систему. Приймаючи за основу ці ознаки, кожний вид мистецтва по-своєму уточнює, поглиблює поняття композиції відповідно до його “будівельного матеріалу”, технічних засобів, емоційно-естетичних засад та функціонального призначення художніх творів.

Композиція творів декоративно-ужиткового мистецтва має свої особливості, що відрізняються від музичних, архітектурних, образотворчих і впливають із самої природи декоративно-ужиткового мистецтва.

Орнаментальна композиція для декоративно-ужиткового виробу, оздобленого різьбленням чи інкрустацією, повинна відповідати багатьом вимогам. Насамперед вона залежить від призначення і форми оздоблюваного виробу, якості матеріалу, його текстури. Не можна, наприклад, оздоблювати тонкостінні, невеликі за розмірами вироби масивними, “важкими” елементами та мотивами. Композиція повинна відповідати характеру, виду техніки різьблення, використуваним елементам та мотивам, а твір, у цілому – художнім та ужитковим вимогам, що ставляться до виробу. Оздоблення у жодному разі не повинно перешкоджати його практичному

призначенню і водночас має естетично довершувати виріб.

Для композиції, створеної з елементів та мотивів різьблення чи інкрустації, характерною ознакою є орнаментальність. *Орнамент* – це візерунок побудований на ритмічному повторенні геометричних елементів або стилізованих рослинних чи тваринних мотивів. При побудові орнаментів необхідно чітко дотримуватися головних законів, композиційних закономірностей, прийомів та засобів емоційно-художньої виразності.

Рис. 1. Орнаментальна композиція з елементів тригранно-віймчастого різьблення

Композиція є складовою всіх видів мистецтва. Це слово походить з латинської мови: *com* – *взаємно* і *positio* – *розміщення*, отже, означає *взаєморозміщення*. Композиція – це об'єднання художніх елементів у єдине ціле, що становить художній твір. Однією з умов художньої виразності творів є композиційна якість. Вона складається з гармонійності, співрозмірності та цілності, що є важливим фактором естетичної досконалості творів і засвідчує професійну майстерність і самобутню творчість автора, його здатність пояснити її зв'язок з природою, народним досвідом, традиціями національної культури тощо, звернути увагу на характерні особливості її побудови, художньо-образний зміст та ін.

Під час занять гуртка гуртківці повинні не лише копіювати зразки народного мистецтва, а й творчо використовувати традиційні елементи і мотиви орнаменту, форми виробів місцевої школи народної творчості, компонуючи їх по-своєму, враховуючи гармонійність форм як відсутність суперечності між різними геометричними та фізичними (колір, маса, фактура) характеристиками. При цьому співрозмірність форм частин композиції має бути у співвідношенні то і створює правильний масштаб для зорового

ФОРМУВАННЯ КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГУРТКІВЦІВ НА ЗАНЯТТЯХ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

сприймання кожної з них. Основу співрозмірності або масштабності становлять усталені уявлення про нормальні розміри і маси тих чи інших предметів та їх частин.

При проектуванні речей потрібно звертати увагу на особливості орнаменту і форм виробів місцевого промислу, простоту зображувальних засобів, силу художньої виразності. Виразність – це особливе, яскраве враження від побаченого. Сюди належать всі прийоми композиції: пропорція, контраст, нюанси, ритм, симетрія, етика, динаміка та властиві форми (колір, тон, текстура, фактура, пластика). Так, декоративна пластика, насичена і повністю заповнена орнаментом, буде гарно виглядати на білій стіні. Тарілка з червоного дерева втратить справжню художню якість на темному килимі. Виразність досягається діяльністю композиції та окремими її елементами.

Виразність окремих предметів підкоряється загалом комплексу середовища, обстановки. Якщо в одному приміщенні велику кількість виробів не об'єднати і не підпорядкувати загальному, то вони можуть заважати один одному, втрачаючи свою виразність.

Вищою формою виявлення художньої майстерності у декоративно-ужитковому мистецтві є образ. Тільки справжнім твором мистецтва властивий цілісний художній образ.

Для цього мистецтва характерна специфічна форма художньої образності. Вона залежить від утилітарної функції та практичного призначення предмета. Такому виду мистецтва властивий ще й принцип стильового підбору, що зумовлює певну рівновагу предметів, поєднання нових і старих форм, створення ансамблю – першого кроку на шляху створення відповідного образу. При ознайомленні з виробом звертає на себе увагу його форма. Першим творцем краси є природа. Створюючи форми на основі природних, майстер бере до уваги їх практичне використання, призначення, матеріальні можливості обробки та інструменти. Так чи інакше це все змушує його видозмінювати форму.

Практичні заняття з декоративно-ужиткового мистецтва Івано-Франківщини, наприклад, можна спрямовувати на формування у гуртківців компетентностей для виготовлення художніх речей на основі знань, отриманих у процесі теоретичного навчання (особливо – художньо-змістового), професійної орієнтації. Тільки повноцінне залучення до виготовлення взірців декоративно-ужиткового мистецтва може стати умовою формування конструктивно-технічних

компетентностей на заняттях гуртків у позашкільних технічних закладах.

У процесі навчання важливо забезпечити перевагу світоглядного, теоретичного курсу над елементами практичного виконання, тобто забезпечити пряму залежність виконавських компетенцій від рівня духовності. Враховуючи це, основними напрямками формування трудових вмінь особистості, на нашу думку, є: передавання гуртківцям знань про витоки, художні та виконавські традиції народного декоративно-прикладного мистецтва; формування уявлень про декоративну культуру, що передбачають гармонійне та цілісне вирішення мистецького виробу; забезпечення виконавської майстерності, що становить засвоєння певних художніх і технологічних прийомів та навичок виготовлення і декорування виробів.

Формування у гуртківців компетентностей про джерела, художні і виконавські традиції народного декоративно-ужиткового мистецтва повинно здійснюватися на ґрунті осмисленого запам'ятовування й сприйняття головних, загальних і локальних особливостей творів різних традиційних центрів народного мистецтва. Під час занять доцільно використовувати різноманітний ілюстративний матеріал, особливо зразки творів народних майстрів, за кожним з яких бажано проводити декоративно-змістовий аналіз, що має відбуватися на тлі якомога повнішого відображення їх зв'язку із середовищем, життям, традицією, історією народу, народним світосприйманням, національною свідомістю.

Водночас необхідно висвітлювати такі питання: де, хто і коли створив декоративну композицію; форма, декор, техніка виконання в узгодженні з матеріалом і призначенням речі; різноманітність декоративних мотивів і техніки їх виконання; загальне та місцеве у виробі декоративно-ужиткового характеру різних шкіл народного мистецтва; роль естетичного сприйняття природи і трудової діяльності в процесі виготовлення художнього виробу майстром. Як свідчить практика, такий аналіз сприяє творчому розумінню народного мистецтва, формуванню цілеспрямованих навичок роботи з пошук і вивчення творів декоративно-прикладного мистецтва.

При доборі взірців художніх виробів не треба обмежуватися тільки одним видом промислу. Дуже важливо дати гуртківцям уявлення про різні види народного мистецтва (кераміку, вишивку, плетіння з лози та соломи, різьблення тощо), про їхню своєрідність, відзначити ансамблевість художніх речей, їх гармонійне поєднання з

ФОРМУВАННЯ КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГУРТКІВЦІВ НА ЗАНЯТТЯХ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

навколишнім середовищем, іншими речами. Після такого загального ознайомлення необхідно глибше вивчати певний вид художнього промислу. Починати це варто із взірців художніх виробів рідного краю. Важливо проводити заняття, використовуючи такі форми роботи, як виставки, лекції та практичні заняття, а також науково-дослідницьку діяльність, що комплекс має не тільки пізнавально-освітній характер, а й сприяє вихованню та розвитку в гуртківців почуття прекрасного, потреби творити й жити за законами краси.

Доцільно, щоб на заняттях гуртківці могли робити начерки і замальовки окремих художніх виробів. Тут необхідно ставити конкретне завдання аналізу виробів, глибоко вивчати й використовувати в роботі ті технічні та високодекоративні прийоми народного мистецтва, які мають значущі художні традиції і пов'язані з національною культурою. При цьому гуртківці не копіюють взірці, а творчо використовують отримані знання та навички, розробляючи композиції й елементи орнаменту, форми виробів по-своєму, спираючись на традиції місцевої школи народного мистецтва. Виконані гуртківцями роботи мають відзначатись яскравою своєрідністю, становити певну декоративну цінність, характеризуватися якістю виконання, бути суспільно корисними.

Інтеграція світоглядних і декоративно-практичних чинників у процесі вивчення декоративно-ужиткового мистецтва відбувається зазвичай за різних матеріально-технічних обставин: в одних випадках навчальні заклади розташовані в регіонах відродження згасаючих художніх ремесел, в інших – у регіонах інтенсивного розвитку художніх промислів. Це вимагає різних форм навчально-виховної роботи.

У першому випадку проводять вивчення і відродження згасаючих промислів: пошук майстрів, котрі володіють художнім ремеслом, характерним для певної місцевості; винайдення старовинних речей, що збереглися у населення; організація в навчальному закладі музею або куточка народного мистецтва; зустрічі, бесіди зі старожилами, істориками, мистецтвознавцями; залучення народних майстрів до педагогічної діяльності з відродження й розвитку художнього ремесла на базі навчальних майстерень, а також використання форм учнівства (за згодою майстра до нього прикріплюють найбільш здібних і зацікавлених гуртківців для вивчення та опанування "таємниць" традиційного мистецтва

безпосередньо в його майстерні); здійснення екскурсій-занять у краєзнавчому, історичному, художньому музеях, відвідання виставок.

Отже, формування конструктивно-технічної компетентності у гуртківців на заняттях засобами декоративно-ужиткового мистецтва є складовою частиною сучасної концепції розвитку національної культури, зокрема традиційної народної художньої творчості, а відтак має важливе педагогічне та суспільне значення.

Висновки. Формування конструктивно-технічної компетентності на заняттях декоративно-ужиткового мистецтва в позашкільних закладах є складовою частиною сучасної концепції розвитку національної культури, зокрема традиційної народної художньої творчості, а отже, важливе педагогічне та суспільне значення.

1. *Виготський Л. Собрание сочинений. – М., 1983. – т.1. – 487 с.*

2. *Гончар О. Катерина Білокур. – К.: Мистецтво, 1972. – 35 с.*

3. *Зязюн І. та інші. Педагогічна майстерність. – К.: Вища школа, 1997 р. – 345 с.*

4. *Зязюн І. Філософські проєкції освіти й освітніх технологій // Шлях освіти. – 1996. – №1. – С. 4 – 9.*

5. *Клименко В. Механізми психомоторики людини. – К., 1997. – 192 с.*

6. *Кликс Ф. Пробуждающееся мышление. М.: Прогресс, 1983. – 298 с.*

7. *Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.*

8. *Литвинець Е. М, Чарівні візерунки, – К.: Рад. школа, 1985. – 60 с.*

9. *Ничкало Н. Профтехосвіта на рубежі ХХІ ст.: єдність науки і практики // Професійно-технічна освіта. – 2000. – №1. – С. 4.*

10. *Ничкало Н. Иммануїл Кант: думки про педагогіку // Рідна школа. – 1993. – №2. – С. 57 – 59.*

11. *Основи етнодержавства: Підручник / Ред.кол.: О. Римаренко (голова), П. Кремень та ін. – К.: Либідь, 1997. – 655 с.*

12. *Основы педагогического мастерства / Под ред. И.А. Зязюна. – М., 1989.*

13. *Прикрась свій дім / Л.П. Гура, Л.Є. Жоголь та ін. – К.: Техніка, 1988. – 304 с.*

14. *Рубинштейн С. Проблемы общей психологии в 2-х томах. – т. II, М.: Педагогіка, 1989. – 239 с.*

